

Karol Zierhoffer, *Pochodzenie nazw miejscowych we Francji w świetle pracy Stéphane'a Gendrona «L'origine des noms de lieux en France. Essai de toponymie»*, 2e édition revue et corrigée (Editions Errance, Paris 2008), Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2012, ss. 75

Ostatnia (jak dotąd) książka wybitnego poznańskiego onomasty to obszernie omówienie (autor posłużył się terminem sprawozdanie) drugiej i trzeciej części książki Gendrona, zgodnie z wyjaśnieniem we *Wstępie*: „Monografia Stéphane'a Gendrona *L'origine des noms de lieux en France. Essai de toponymie* została już zrecenzowana przez Artura Gałkowskiego. Recenzent przedstawił zawartość trzech części tej monografii [...]. Bardzo bogata zawartość [...] w recenzji z natury rzeczy mogła być zreferowana w ogromnym skrócie. Recenzja orientuje jednak dobrze o wszystkich problemach przedstawionych w wymienionej monografii. Skomplikowany (wielowarstwowy) rozwój języka francuskiego (tak różny od rozwoju naszego języka), który znalazł odbicie w toponimii mało znanej w środowisku polskich toponomastów, zachęcił mnie do przedstawienia obszernego sprawozdania dotyczącego drugiej i trzeciej części monografii. [...] w odniesieniu do części pierwszej [...] ograniczyłem się do podania nazwisk najważniejszych badaczy toponimii francuskiej i ich wybranych dzieł” (s. 5).

Monografia Stéphane'a Gendrona jest dziełem wybitnym i w swoim zakresie fundamentalnym. Nie jest to tylko moje zdanie: tak samo ocenia dzieło Gendrona autor wspomnianej przez Zierhoffera opublikowanej już jego recenzji [w renomowanym periodyku „Onomastica” (2010, LIV, s. 309–312)] Artur Gałkowski – jeden z najwybitniejszych polskich onomastów średniego pokolenia, z wykształcenia romanista, doskonale znający język francuski i włoski oraz dorobek onomastyczny krajów romańskich. Równie wysoko ocenia książkę Gendrona Karol Zierhoffer, który bardzo starannie i wnikliwie wybrał najważniejsze wątki i najciekawsze przykłady z drugiej i trzeciej części dzieła Gendrona. Wyjaśnijmy, że druga część traktuje o kolejnych etapach kształtowania

się toponimii francuskiej: etapie preceltyckim (nazwy genetycznie preceltyckie, liguryjskie, iberyjskie i greckie), etapie galijskim, gallo-romańskim, o nazwach nieromańskich (wkładzie germańskim, głównie frankijskim, do toponimii francuskiej), a dalej etapie feudalnym i nowożytnym (od Wielkiej Rewolucji Francuskiej), natomiast część trzecia – o wybranych bazach toponimicznych (związanych z wodą, rzeźbą terenu, roślinnością, rolnictwem i fauną).

Jak słusznie stwierdził Karol Zierhoffer we *Wstępie*, rozwój języka francuskiego bardzo się różni od rozwoju polszczyzny. Nasz język ojczysty wywodzi się z prasłowiańskiego (cezura jest tu umowna, wyznaczona przez czynniki pozajęzykowe), mamy tu więc do czynienia z nieprzerwaną ewolucją jednego i tego samego systemu językowego, natomiast język francuski wywodzi się wprawdzie z łaciny, ale obok pierwiastka łacińskiego zawiera poważny substratowy aport celtycki (z wcześniejszymi elementami preceltyckimi i greckimi) i superstratowy germański (frankijski). Wszystko to znalazło odzwierciedlenie w złożonym wielowarstwowym francuskim nazewnictwie geograficznym. Orientacja (choćby najogólniejsza) w tej trudnej, ale pasjonującej problematyce będzie z niewątpliwą korzyścią dla onomastów polskich. Wprawdzie nie wszystkie francuskie metody i procedury badawcze dadzą się przenieść na grunt polski (polonistyczny), myślę jednak, że mogą one być przydatne w badaniach onomastycznych obszarów pogranicznych, na których nazewnictwo etymologicznie polskie współlistnieje z niemieckim, bałtyckim, ruskim czy słowackim. Już choćby z tego względu (nie mówiąc o ogólnych walorach poznawczych) uważam opublikowanie obszernego omówienia wybitnej monografii Stéphane'a Gendrona pióra Karola Zierhoffera za przedsięwzięcie bardzo pożyteczne, tak pod względem *stricto* naukowym, jak i dydaktycznym (zaleciłbym to omówienie jako lekturę obowiązkową, w szczególności uczestnikom studiów doktoranckich z zakresu onomastyki).

Mimo skromnej objętości książka Karola Zierhoffera jest w moim przekonaniu pozycją znakomitą, sytuującą się wśród najlepszych ostatnio opublikowanych prac z dziedziny onomastyki.

Bogdan Walczak